

ontology of Martin Heidegger undertaken by sociologist Pierre Bourdieu. However, most attention is paid to post-structuralist analysis, in the form in which it is represented by the founders of the Essex School of discourse analysis Ernesto Laclau and Chantal Mouffe.

The term «discourse» came into circulation in social and political studies of not so long ago, but has already become quite popular. Discourse is a way of organization and constructing knowledge about some object or phenomenon, that is, a set of ideas, images and practices that defines even forms of knowledge, methods of discussion and behavior. In contrast to the semiotic analysis, discursive approach is interested not only in the question how representation can be implemented, but also what are the consequences of these implementations. It supposes the analysis of how the organization of knowledge and power relations in society are linked to each other, how this organization regulates the behavior, designs identity, and how it defines modes of representation and ways of investigation of phenomena and related practices. But the most important thing is that this approach allows us to dissect the underlying mechanisms and causes of violence and discriminatory practices.

In present days there are many approaches to the analysis of discourses, each of which is an inter- or transdisciplinary. Jorgensen and Phillips believe that the most productive among such approaches will be three of them: the theory of discourse Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, the critical discourse analysis and the discursive psychology. All three approaches are based on the principles of social constructivism, which should be understood as a general scientific principle but not the theory. From the perspective of social constructivism an identity and a society can not be regarded as a priori values, because they are constructed in two ways: discursively and interactively. Thus, approaches that analyze discourses can be defined as a fundamentally anti-essentialist and antifundamentalist perspective in political studies.

Keywords: discourse, discourse-analysis, radical democracy, post-marxist theory, micro-politics.

Надійшла до редколегії: 15.12.2013 р.

УДК 261.6

С. В. Работкіна

*Севастопольський інститут банківської справи Університету банківської справи
Національного банку України*

СВІТОГЛЯДНІ ТА ОБРЯДОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО НЕОЯЗИЧНИЦТВА

Досліджуються світоглядні ідеї та культові особливості неоязичницького руху в сучасній Україні. Доводиться, що повернення до «віри предків» відбувається в контексті відродження національної духовної культури. Розкривається відношення неоязичницьких громад до феномену двовір'я

Ключові слова: язичництво, українське неоязичництво, християнство, двовір'я, світогляд, обряди.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. зросла зацікавленість українців релігією як важливою складовою людського буття. Але цей інтерес не обов'язково пов'язується лише із християнством. Виникнення багатьох неоязичницьких громад свідчить про бажання повернутися до «віри предків», яка усвідомлюється як джерело самотньої національної духовної культури. Відтак постає потреба наукового осмислення цього феномену в контексті аналізу сучасних трансформацій релігійних поглядів українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною основою статті є дослідження сучасних вітчизняних вчених, зокрема Б.Лобовика (давні вірування українців), А.Колодного (аналіз релігійного феномену), Л.Филипович (проблеми етнології релігії та новітніх релігійних течій), В.Єленського (сучасні релігійні процеси). Дисертація О. Гуцуляк «Неоязичництво як світоглядне явище (історико-філософський аналіз)» присвячена дослідженню проблеми генези, розвитку та сутності українського неоязичництва, а також виявленню його самотності та місця у цивілізаційному контексті сучасності. У дисертації Д. Базики «Первісні релігійні вірування та форми їх сучасного вияву» головна увага приділяється ґрунтовному вивченню українського рідновірства, яке виступає як релігійний рух, зорієнтований на відродження, реконструкцію або створення етнонаціонального світогляду, світосприйняття та релігійних вірувань та його відмінностей від поняття «українське неоязичництво», яке характеризується ідеєю відродження автентичних релігійних вірувань на теренах України.

Враховуючи актуальність теми, метою дослідження є виявлення особливостей різноманітних течій неоязичницького руху в Україні на світоглядному та обрядовому рівнях.

Виклад основного матеріалу. В Україні зростання інтересу до давніх дохристиянських вірувань із самого початку було тісно пов'язано з ідеями національного і державного відродження, з прагненням подолати на підсвідомому рівні відчуття роз'єднання, невпевненості. До неоязичництва в сучасному українському суспільстві звертається, в основному, частина національно орієнтованої інтелігенції, яка в християнстві вбачає генетично чужу для українців віру.

В Україні неоязичництво представлене багатьма течіями (Рідна Віра, РУНВіра, Собор Рідної Віри, Рідна Православна Віра, Великий Вогонь, Ладовіра, Ягновіра, Хара-Хорс тощо). Засновником українського неоязичницького руху визнається Володимир Шаян. Його твори вшановуються послідовниками як основа теолого-філософського осмислення етнічної віри [1]. Результатом діяльності В.Шаяна є відтворення віри Предків у первісному політеїстичному вигляді. На другому етапі діяльності В.Шаяна центральною фігурою стає Сварог, з'являється вчення про Трійцю, сутність якої складає Сварог, Перун і Святовіт. Ці ідеї втілилися в концепції генотеїзму, який мислитель розумів як вчення про єдине українське Божество в безлічі його проявів і сутностей. Послідовники В.Шаяна заснували рух Рідної Віри в Канаді в 1981 р.

До України рідновірські ідеї потрапили після отримання нею державної незалежності. В різних регіонах України почали виникати громади рідновірів. Першим було створено в Києві в 1993 р. товариство Українських язичників-послідовників вчення В.Шаяна «Православ'я». Складність взаємозв'язків між рідновірськими громадами, прагнення об'єднати зусилля «на засадах взаємодопомоги і взаємоповаги» поступово призвело до усвідомлення необхідності створення Об'єднання Рідновірів України). Професора В.Шаяна рідновіри визнають Великим Волхвом України, Верховною Волхвиною обрано Зореславу (голову Київської громади «Православ'я» Г. Лозко). Рідновіри стверджують, що їх вчитель добре розумів загальні закономірності релігійної еволюції, тому прагнув відтворити віру предків на сучасному науково-теоретичному рівні.

Рідновіри мають власне вчення «Волховик», молитовник «Правослов: моління до Рідних Богів» і обрядовий календар «Коло Свароже». Грунтуючись на культовій пам'ятці українського язичництва - «Велесовій Книзі» - рідновіри склали свій Символ віри, який дає вичерпне уявлення про релігійні переваги язичників. «Заповіді Рідновіра» складають своєрідну програму життя сучасного язичника. Певні заповіді вміщують в собі онтологічні, діалектичні ідеї (Кожне життя є святістю. Життя явного після смерті немає. Мета Життя Людини - розвиток себе і середовищ свого розвитку), а також етичні та патріотичні моменти (..у тяжкі хвилини своєї країни люби і захищай Українську землю більше, ніж Бога, бо ж Бог не потребує твого захисту).

Теологічні та світоглядні засади Української Рідної Віри ґрунтуються на традиційних культурах, які сприяють формуванню екологічного мислення і поведінки людини (Культ Матері-Землі, Вогню-Сварожича, Предків, Дерева (лісу), Хліба, Живої Води та ін.), таїнствах та обрядах, які збереглися до наших днів: творення Роду, Смерті й Безсмертя, священної пожертви, посвяти, освячення зброї, благословення, очищення чотирма стихіями, освячення шлюбу, наречення дитини. Обрядова діяльність рідновірів пов'язана також з календарем «Коло Свароже», що складається у відповідності з річними природними циклами, зокрема змінами фаз місяця, й узгоджуються з астрономічними ритмами Космосу. Рідновіри ОРУ проводять свої релігійні заходи, як правило, просто неба. В своїх молитвах рідновіри використовують автентичні тексти, а також новостворені пісні та моління. Під час молитви віруючі піднімають руки вгору, звертаючись до Сонця, Місяця, Зірок, Вогню. По закінченню богослужіння неоязичники покладають праву руку на серце, ліву - на «сонячне сплетіння», схилиють голову як у стані «священного спокою», повторюючи зображення на статуї Світовіда. Після моління іноді практикується «колективна їжа», яка символізує «космічний лад,

до якого прагне людська душа» [2, с. 31].

Значний етап розвитку українського неоязичництва відобразився в появі релігійної течії РУНВіра (Рідна Українська Національна Віра), яку заснував Лев Силенко по Другій світовій війні в українській діаспорі. Себе він проголосив Учителем і Пророком, утіленням вічного Духу Оріяни-Скитії-Русі-України. Основні положення РУВіри викладено в праці Л. Силенка «Мага Віра». Л. Силенко вважає, що національно-культурний розвиток українців змінив свій справжній напрям у зв'язку з вимушеним відходом нації від природного для неї історичного шляху. Повернення українців на іманентно властивий їм історичний шлях пов'язано з відмовою від християнських цінностей і відродженням давніх вірувань предків, але не в старому, архаїчному варіанті, а в реформованому. РУНВіра не є неоязичницькою течією в повному розумінні. Це перш за все абсолютно нове релігійно-філософське вчення, за основу якого взято віру в Дажбога як покровителя української нації. Таким чином, на перше місце у вченні РУНВіри виходить національна ідея, яка повинна втілюватись у формі єдиної національної релігії.

Серед рідновірських течій, найбільш розповсюджених в релігійному просторі сучасної України, виділяються наступні - Собор Рідної Української Віри з центром в м. Вінниця, Рідна Православна Віра та Об'єднання Рідновірів України (ОРУ) з центрами у Києві. Рідновірство не має єдиного організаційного центру і складається з декілька течій та напрямків.

В 2000 р. у Вінниці організаційно оформилась неоязичницька течія «Собор Рідної Віри». Ця течія створювалася як своєрідний третій шлях у вітчизняному неоязичництві, як спроба подолати непорозуміння між РУНВірою та Рідною Вірою. Послідовники Собору за своїх духовних наставників визнають В. Шаяна, Л. Силенка, М. Шкавритка, Ю. Лісового, Я. Оріона, С. Кокряцького. Ідейно-теологічні постулати Собору пройшли певну трансформацію. У книзі духовного лідера СРУВ О. Безверхого (священника Орія) «Наука Рідної Віри» (1993р.) ще не зустрічаються спогади про «Богів Рідної Української Віри», замість них визначені такі духовні істоти, як Духи Предків, Дажбожичі, Святий Дух Дажбожий та інші [3, с. 4]. В процесі свого розвитку віровчення Собору відчувало помітний вплив з боку РУНВіри. Наприклад, зазначалося, що «Рідна Віра була і залишається єдиною вірою нашого народу» [3, с. 4-5]. Однак, на відміну від матеріалістичного за суттю вчення В. Шаяна, Г. Лозко та Л. Силенка, О. Безверхий обґрунтовує можливість таємничого, містичного пізнання людиною Бога і Божественного Світу. («лише через містичне пізнання може бути створена істинна теологія Рідної Віри») [4, с. 8].

Сповідники «Собору» вшановують усіх давньослов'янських богів, зокрема Перуна, Хорса, Велеса, Світовиди. Але найвищою святістю визнають Дажбога. Особливою ознакою цього об'єднання є існування широкого вірознавчого плюралізму в середині конфесії. Можна констатувати, що О. Безверхий поступово створив оригінальне вчення про Дажбога, що помітно відрізняється від Силенківського. Дажбог виступає як вища особа, тоді як у РУНВірі це безособова субстанція. Дажбог наділений власним тілом, утвореним «кристалізованими божественними енергіями». Для порівняння - у Силенка Дажбог постає безтілесним Духом, Волею, Дією. Нарешті, Дажбог О. Безверхого впливає своїми енергіями на долю всього людства і окремих країн. У Силенка людина сама є «свідомий промінь Божий», тому спроможна змінити своє життя без втручання божественних сил [4, с. 39-42].

Одна із наймолодших рідновірських течій неоязичництва отримала назву Рідної Православної Віри. Остаточне затвердження Рідної Православної Віри як конфесії відбулось 15 червня 2003 р. на священній для рідновірів горі Богит на Тернопіллі (місці перебування в давнину Збруцького ідола Святювита). Конфесію очолює Верховний Волхв Володимир Куровський. Як вважають послідовники, Рідна Православна Віра є «споконвічною звичаєвою родовою Вірою-Ведою слов'ян-русинів» [5, с. 66]. Вона зберігалася протягом століть у казках, билинах, міфах, легендах, піснях та обрядах і повернулася українцям завдяки живим носіям звичаю, нащадкам Волхвів. Православні рідновіри стверджують, що Віра предків ніколи до кінця не може зникнути, тому що зафіксована на генетичному рівні народу,

закодована у глибинних пластах української душі.

Родове Вогнище є центральним органом об'єднання громад Рідної Православної Віри. Вогнище - це символ присутності богів і єдності світу богів та людей на певній території, якою може бути хата, подвір'я, край, держава. Якщо людина має свій власний вогонь, який є місцем єднання душ предків із нині живими, і виступає Божницею - вівтарем рідних богів, це означає, що вона - господар, а отже, і жрець свого родинного вогнища. Володимир Куровський зазначає, що рідновіри свою віру-звичай, славлення Прави визначають як єдину та багатопроярну, що тягнеться ще від трипільських часів.

Основу світогляду православних рідновірів складає уявлення про єдиного і багатопроярного Бога Рода Всевишнього, який сам себе народжує з моря первинного хаосу і безладдя - Дива. З метою урівноваження ладу і безладдя Рід Всевишній породжує із себе Світ-Яйце, Світ-Ладу і Сварги - Коло Живого Явлення. Це Яйце-Всесвіт постійно множитья і створює у собі нові світи.

Концепція світобудови Рідної Православної Віри носить дуалістичний характер. Споконвіку існує у Роді дві протилежності - творча сила (Білобог) й руйнуюча сила (Чорнобог). Ці протилежності діалектично поєднуються в одне ціле й в зовнішньому світі проявляються як верх і низ, чоловік і жінка, однина і множина. Творячи Всесвіт, Рід також може виявлятися у двох іпостасях - жіночій (Матінка Лада) та чоловічій (Батько Сварог). У структурі Всесвіту, який створив Рід, виділяється 3 головних рівня буття - Права (вищий духовний світ Богів), Ява (людський, тілесний, серединний світ) і Нава (нижній, низькоорганізований світ). Рід Всевишній сприймається як «найвища і найбільша особа», яка в свою чергу, «складається з менших осіб - Рідних Богів» - Сварога, Лади, Велеса, Перуна, Макоши, Стрибога тощо. Тобто вибудовується своєрідна сходоверша (ієрархія) божественних істот, які в той же час є єдиним Богом Родом, коренем усякого буття [6, с. 25].

Особливого значення у віровченні конфесії набуває ідея про циклічність розвитку Рідної Православної Віри. Злети і падіння Рідної Віри порівнюються з циклами розвитку сонця і всього природного буття. На протязі року спочатку сонце слабке (божич народжується), потім воно стає ярим (Ярило), досягає найвищого розвитку (на Купала, літнє сонцестояння), потім поступово їде до занепаду (на Коляду, зимнє сонцестояння). Всесвіт також розвивається циклічно - є час Білобога, період буяння, множиння, урізноманітнення природи. Цей період замінюється часом Чорнобога, коли все руйнується, знищується й вмирає у світі. Цикл постійно повторюється, тому ці народження і вмирання безкінечні. Рідна віра-звичай є природного походження, тому розвивається по колосварозі (спіралі): «Після нижньої точки вона разом із поглибленням самоусвідомлення переходить у нову, вищу якість і проявляється у ще більшій силі» [6, с. 14-15].

Значне місце в ученні православних рідновірів посідає проблема людини, її походження, ролі у Всесвіті та життєвого призначення. Людство є втіленням образу Бога Рода, тому кожна людина має в собі його частинку. Людина є найдосконалішою істотою, створеною Богами, щоб допомогти душам нижчого рівня розвитку (тваринам і рослинам) підійматись і вдосконалюватись; встановлювати з ними стосунки взаємної любові й справедливості. Але у кожній людині є також своя відмінна суть і життєве призначення, завдання, з яким вона народилась. Якщо людина усвідомлює своє призначення у цьому світі і виконує його, то вважається, що вона живе правильно, оптимально. Людина, яка живе «по Кривді», недосконало, шкодить іншим людям, займає їхнє місце у світі. У цьому випадку людина виступає не лише проти себе, як частини Божественного творіння, але й проти Рода Всевишнього і Божественного Ладу у Всесвіті. Православні рідновіри стверджують, що не тільки людина, але і кожна нація має своє призначення у Всесвіті. Це призначення проявляє Рідна Віра. Тому народ, який забув свою прадавню віру, не має можливості усвідомити своє власне життя.

При ознайомленні із віроповчальною базою Рідної Православної Віри виникає суперечливе відчуття. З одного боку, маємо цілісну, досить розвинуту релігійну систему, яка своїми витокami сягає ведичної традиції і дає чітке уявлення про

світогляд і релігійні погляди давніх русичів. Українці постають прямими нащадками і спадкоємцями духовної культури давніх оріїв. З другого боку, не залишає враження штучності, синтетичності, ускладненого характеру догматичних основ Відичного Православ'я, що скоріше відповідає рівню сучасної релігійної свідомості, ніж світогляду наших давніх предків. Деякі елементи у віроповчальній, обрядовій та організаційній частині цієї конфесії запозичені з християнської релігії. Наприклад, у православних рідновірів яскраво виражена ідея умираючого та воскресаючого Бога; уявлення про Триглава - триєдність Рода Всевишнього (Творця), Роду Небесного (Світлих Богів) та роду земного (Дітей Світла) - можна порівняти із християнською Трійцею; духовне та матеріальне ствердження своєї належності до Родового Вогнища існує у вигляді добровільної праці чи пожертви десятої частини від власного заробітку, що асоціюється із традицією збору «десятини» у християнських церквах. Обряди за зовнішньою формою повторюють християнські православні обряди, але вже з іншим віроповчальним змістом (Посвячення дитини, Вінчання, Поховання, Водосвяття, Посвячення помешкання тощо). Наприклад, при Посвяченні у рідновірі використовуються наступні обрядові речі: Триглав, Трисвічник, освячена вода, нагрудний оберіг, свічка; в ході обряду зачитується Символ Рідної Православної Віри, який за формою нагадує Символ Віри християн.

В рідновірському руху є об'єднання, створені націоналістично налаштованими представниками української інтелігенції, які існують суто в теоретико-ідейному вимірі і не мають згуртованих громад сповідників. Наприклад, основу молодіжної громади Товариство оріїв «Перунова рать», заснованого в 1999 р. під впливом праць В.Шаяна, Л.Силенка, Б.Островського, О.Безверхого, Г.Лозко, Ю.Шилова, склали випускники різних факультетів Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка під керівництвом лідерів Будимира Баби́ча та Божедара Марчука. На Форумі українських рідновірів у 2003 р., зокрема, підкреслювалось, що націоналізм - це сучасний прояв давньоруського язичництва, його прогресивність виявляється в намаганні рідновірів відновити й реалізувати найкращі здібності і задатки української нації на вітчизняному ґрунті. Метою діяльності товариства є «формування сучасного світогляду, на основі Світогляду Предків, як цілісної системи, здатної наснажувати до гідного життя і діяльності наступні покоління українських і братніх народів».

Один з духовних «батьків» товариства, історик і дослідник національної культури Ю.Шилов, висвітлюючи стан сучасного українського неоязичництва, зокрема, зазначає, що його головним недоліком є «оберненість в минуле, спрямованість на реставрування світосприймання та світорозуміння» давньоруських язичників [7, с. 105]. Вчений стверджує, що давнє язичництво відображало «речовинні прояви матеріального світу», базувалося на синкретизмі та злитності всіх сфер традиційної культури. В сучасному світі відбувається освоєння «польової основи матеріального світу», що зумовлює новий підхід до інституту «Спасительства» в релігії. Сучасним прихильникам Рідної Віри дослідник рекомендує переглянути ідею Спасителя як притаманну виключно християнству; шанувати зображення й останки дохристиянських Спасителів із Кам'яної Могили (Запоріжжя), кургана Чауш (Одищина), святилища Пожарної Балки (Полтавщина), а також етноісторичні втілення Спасителя (Іван Сирко, Семен Палій, Нестор Махно. Анатолій Єрмак), а також вбачати в ідеї Спасителя спосіб подолання протиріч речовинно-польового (тобто в його розумінні «людсько-божественного») буття, та усвідомити саме в цьому контексті можливості й переваги Віри Предків [7, с. 104-105].

В останні десятиліття в Україні з'явилися різноманітні рідновірські течії, які мають спільне ідейне підґрунтя і відрізняються один від одного несуттєво. У Житомирі була створена неоязичницька течія загальнослов'янського напрямку «Великий Вогонь», засновником, творцем вчення та провідником якої виступив журналіст Г. Боценюк. Від самого початку до цієї неоязичницької громади ввійшли представники інтелектуальної еліти міста, люди із прогресивними думками, найкращі студенти вузів міста, викладачі, гуманітарії. Головним культовим документом течії з 1995 року вважається «Совість огніщанина», в якому викладені

основні положення вчення. Вчення вогнещан не базується на «Велесовій Книзії», хоча не заперечуються її справжнє існування, як історичної пам'ятки. Духовна філософія «Великого Вогню» за змістом не є теїстичною. Боги вогнещан є силами природи, стихіями, що дають життя, і якими могутні люди навіть можуть керувати.

Однією з неоязичницьких течій, не отримавших широкого організаційного розповсюдження, є Ладовіра. Віровчення Ладовіри не можна охарактеризувати як суто національне, бо воно охоплює традиції і культуру багатьох індоєвропейських народів. Центральними світоглядними поняттями цього вчення є Лад (уособлює духовний (небесний) закон Українського Світу) і Лада (природний (земний) закон).

В ученні Великого Вогню, Ладовірів, Ягновірів та інших, близьких за світоглядною основою рідновірських течіях, особливо відчувається «екологічний» аспект сучасного неоязичництва. Язичницьке розуміння світу базувалось на одухотворенні всього оточуючого середовища. Неоязичницькі рухи, на відміну від споконвічного язичництва, передбачають не поклоніння Природі, а її вшанування. Природу, за неоязичницькими переконаннями, слід поважати, постійно дбати про неї, бо вона є своєрідним вмістилищем для людської душі. Саме ці «екологічні» ідеї сьогодні спонукають українців шукати духовні ідеали в релігійній культурі давніх предків.

Неоязичницький рух в Україні з самого початку не мав організаційної та ідейної єдності. Однак при всіх розбіжностях спільним у поглядах сучасних неоязичників залишається впевненість у тому, що справжня національна духовність може бути досягнута тільки в межах Рідної Віри, яка є автохтонною релігією українського народу. Тому сучасне неоязичництво можна вважати своєрідною формою поєднання етнічного та духовного в житті українців.

Неоязичники вважають себе правонаступниками національної релігії, вільний розвиток якої практично було перервано в 988 р. у Київській Русі. Тисячолітня етнічна віра давніх українців могла виявляти себе лише у феномені двовір'я. Проте сьогодні прийшов час для очищення та еволюційного відновлення основ народної віри з метою підняття її на новий теологічний рівень. В активному відродженні язичництва можна побачити не стільки повернення до примітивних вірувань (як це може трактуватися з позиції християнства), а насамперед прагнення нації до духовного самовизначення, пошуку своїх етнічних коренів. Українські неоязичники намагаються довести, що національна релігія, проходячи етапи еволюції разом із своїм етносом, спроможна задовольняти всі його складні духовні запити. Проте необхідно зазначити, що складність і розвиненість сучасного світогляду, незворотний вплив християнства на релігійну свідомість українців, досягнення світового науково-технічного прогресу, ідеї комуністичної доби унеможливило повернення людини до архаїчного світогляду.

У висловленнях неоязичників ми не зустрічаємо відкритого негативного ставлення до двовір'я, але безперечно, що цей феномен усвідомлюється ними як невід'ємна складова чужинської християнської релігії. На протязі всього існування християнства в Україні спостерігалася неявна тенденція його відторгнення з релігійного життя народу. Сьогодні також відчувається намагання з боку неоязичницьких громад в обрядовій сфері подолати язичницько-християнський синкретизм, відродити традиційні релігійні звичаї та обряди шляхом «роздвовірнення», «розхристиянення», тобто очищення від християнських нашарувань.

В багатьох рідновірських громадах з метою звільнення від «кайданів» християнства, подолання двовір'я, а також осягнення мудрості Рідної Віри пропонуються пройти так званий обряд «розхрещення» чи «очищення». Як вважають православні рідновіри, обряд очищення знаменує своєрідне вмирання старої сутності людини і підготовку до народження нової. Під час очищення людина залишає свою стару сутність і готується до переходу на новий щабель розвитку, який завершується обрядом Освячення (Посвяти). Перед проведенням обряду важливо чітко усвідомлення людиною, що вона сама повертається у Віру-Віду предків і що Волхв (Відун) лише допомагає у цьому. При поверненні до Роду, людині розповідається про сутність Рідної Віри. Волхв тричі звертається із замовлянням до Рідних Богів та Предків, проказує славослів'я, проливає молоко та мед як пожертву

Богам по колу навколо вогнища так щоб дві третини потрапили у вогонь. Людина, яка проходить через цей Обряд, повинна змити своє минуле життя і оновити тіло у воді, а потім тричі стрибнути через вогонь. Спалюється стара сорочка, одягається нова, освячена волхвом, що символізує перенародження.

Висновки. Неоязичницький рух в Україні представлений багатьма течіями, яких об'єднує, в першу чергу, негативне сприйняття християнської релігії, а також прагнення повернутися до язичницьких вірувань давніх слов'ян як єдино можливої національної релігії українців. В деяких неоязичницьких течіях, в свою чергу, увага приділяється не стільки відновленню традиційних вірувань, скільки конструюванню нової ідеологічної бази для українського суспільства.

Відповідну роль в розвитку неоязичництва відіграє негативне ставлення його послідовників до сучасної індустріальної цивілізації з її варварським відношенням до природного оточення. Однак ще більше неоязичників хвилює збереження традиційної культурної спадщини, якої погрожує нівелюючі тенденції глобалізації.

Повільність поширення неоязичництва в сільських місцевостях зумовлена міцною позицією там християнських церков, на відміну від міста, де люди більш вільні в своїх духовних пошуках. Крім того, для сільських жителів характерним є значний консерватизм в релігійних переконаннях, а ідея національного відродження, яка є провідною в рунвірському та рідновірських вченнях, є близькою перш за все саме інтелігенції.

В цілому неоязичники усвідомлюють факт збереження традиційних уявлень, вірувань та обрядів завдяки існуванню в релігійній культурі двовір'я. Однак, цей феномен розглядається негативно, як певний компроміс чи поступка християнської релігії, порушення цілісності відродженої національної духовності. Тому неоязичниками пропонуються різноманітні шляхи подолання двовірної складової в релігійній свідомості сучасних українців.

Бібліографічні посилання:

1. Шаян В. Віра предків наших / В.Шаян. – Гамільтон, Канада, 1987. – Т. 1. – 894с.
2. Волхвиня Зореслава Як поводитися під час Богослужби / Волхвиня Зореслава // Сварог. – К., 1997. – Вип. 6. – С. 30–32.
3. Безверхий О. Наука Рідної Віри. / О. Безверхий. – Вінниця, 1993. – 115 с.
4. Безверхий О. Рідна Віра. / О. Безверхий. – Вінниця, 1996. – 134 с.
5. Рідна Православна Віра // Релігійна панорама. – 2004. – №6. – С. 66–74.
6. Волхв Богумир Відичне Православ'я: Наш шлях до Бога. Віровідання / Волхв Богумир. – К. : Духовне видання Родового Вогнища Рідної Православної Віри, 7514 р.в.с.м. – 243с.
7. Шилов Ю. О. Національна ідея – витоки, сучасний стан і перспектива розвитку / Ю. О. Шилов // матер. І Міжнар. наук.-прак. конференції «Рідна віра- духовна сутність слов'ян». – К., 2005. – С.100–105.

Работкина С. В. Мировоззренческие и обрядовые особенности современного украинского неоязычества

Исследуются мировоззренческие идеи и культурные особенности неоязыческого движения в современной Украине. Утверждается, что возвращение к «вере предков» происходит в контексте возрождения национальной духовной культуры. Раскрывается отношение неоязычников к феномену двоеверия.

Ключевые слова: язычество, украинское неоязычество, христианство, двоеверие, мировоззрение, обряды.

Rabotkina S. Features of the world view and ceremonial rite in modern Ukrainian neo-pagan.

The aim of the study is the consideration of features of worldview and ceremonial rite in modern Ukrainian neo-paganism. In the study of original sources used source study and hermeneutical methods of analysis. The increase of interest to the pre-Christian beliefs in Ukraine related to the ideas of national and religious revival, with the desire to overcome feelings of insecurity, disunity in the society. To the neo-pagan began to address mainly national-oriented intellectuals who treated Christianity as genetically alien faith.

Motion of neo-pagan in Ukraine plugs many trends. First of all, these trends share a negative attitude toward Christianity, and the desire to return to the pagan beliefs of ancient Slavs, who are perceived as the national religion of the Ukrainians. Some neo-pagan trends are focusing on the creation of a new ideological base for the Ukrainian society.

The followers of neo-paganism in Ukraine understand that traditional beliefs and ceremonial rite are preserved by existence the phenomenon of two faiths in our religious culture. But the phenomenon of two faiths is perceived negatively as a compromise or concession to Christianity and as a violation of the integrity of the resurgent national spirit. So the followers of neo-pagan use different ways to overcome the phenomenon of two faiths in the religious consciousness of modern Ukrainians. Many followers of neo-pagan offer to perform the ceremony of «purification» that free from Christianity, to overcome the consciousness of two faiths, and deeply understand the wisdom of the national faith. This ceremony should symbolize the essence of a person dying old and the birth of a new entity.

Keywords: pagan, Ukrainian neo-pagan, Christianity, the phenomenon of two faiths, the worldview, ceremonial rites.

Надійшла до редколегії: 10.12.2013 р.

УДК 101. 8: 17. 018. 22

О. В. Русул
КДПУ ім. В. Винниченка

ПОНЯТТЯ «ЕТНІЧНА», «КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ», «НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕНТАЛІТЕТ» У СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Розглядається взаємовідношення понять «етнічної» і «культурної національної ідентичності», «національного менталітету» з позицій соціально-філософського дискурсу. В основі даної дослідницької розвідки є стандартна класифікація національної ідентичності, що представлена такими ученими як П. Альтер, М. Ігнат'єф, Е. Сміт.

Визначаються спільні та відмінні особливості тлумачення культурної ідентичності даними ученими. В результаті автор говорить про можливість зведення семантичного значення культурної ідентичності до поняття «етнокультурна національна ідентичність». Пропонується при визначенні даного поняття складовими якого є: традиції, звичаї, мова, релігія, залучати також поняття «національний менталітет».

Ключові слова: культура, національна ідентичність, етнокультурна національна ідентичність, національний менталітет.

Вступ. Глобалізацію як правило уособлюють із певними інтегративними процесами, зокрема, і у сфері культури. В цьому відношенні нерідко говорять про трансформацію національної культури в бік її уніфікації. Це є ситуація, коли у суспільстві формуються ліберальні погляди котрі певним чином впливають на культурну спадщину націй-держав. Однак дане питання містить у собі протиріччя, оскільки не кожна нація-держава швидко відмовляється від власних культурних надбань на користь ще чітко не визначеним тенденціям культурної глобалізації.

З тим аби чітко усвідомлювати, простежувати процеси глобальних культурних трансформацій має значення питання про узгодження між собою окремих понять, що застосовуються в ході розгляду вище означених процесів глобалізації.

В такий спосіб, виникає потреба в узгодженні певних визначень культурної ідентичності. В екзистенційно-онтологічному відношенні останнє має значення, оскільки подібне уточнення понять дозволяє уникати можливих помилок при тлумаченні процесів трансформації, які безперечно мають місце в умовах розвитку культурної глобалізації. З цією метою, актуалізується доцільність розгляду концептуальних засад класифікації національної ідентичності.

Постановка завдань

- проаналізувати визначення національної ідентичності;
- визначити поняття «національний менталітет»;
- висвітлити національний менталітет як складового поняття «культурна ідентичність»;
- узгодити екзистенційно-онтологічний зміст поняття «культурна ідентичність» із подібними поняттями.

Аналіз досліджень і публікацій. Інтерпретація поняття «національна ідентичність» в науковому середовищі є досить розмаїтим. Причина полягає у неоднорідності стандартної класифікації поняття «національна ідентичність», авторами якої є: П. Альтер, М. Ігнат'єф, Е. Сміт.